

Undervisningsministeriet
Styrelsen for undervisning og kvalitet
Att. tt@stukuvm.dk

Friskolernes Hus
Middelfartvej 77
5466 Asperup

Telefon 62 61 30 13
df@friskoler.dk
www.friskoler.dk

Giro 828-2218

28. august 2018

Høringssvar – Bekendtgørelse om godkendelse af frie grundskoler.

Dansk Friskoleforening vil gerne takke for muligheden for at udtale sig om det foreliggende udkast.

Dansk Friskoleforening konstaterer, at der politisk menes at være behov for, at der gribes til ganske vidtrækkende krav i forhold til nye friskoleinitiativer. Vi er naturligvis optaget af, at skoler, der ikke overholder rammerne for dét at være en fri grundskole, skal sanktioneres derefter. Men vi er grundlæggende bekymrede for det faktum, at lovændringerne er utryk for mistillid frem for tillid.

Vi peger derfor i dette høringssvar på kritiske forhold.

Lovændringerne, der indskærper frihed- og folkestyrekravet, rammer alle nye skoleinitiativer, selvom ændringerne antageligvis er målrettet et meget lille antal skoleinitiativer med multikulturelle rødder. Set over en ti-årig periode er der opstået otte skoler, der er oprettet af indvandrergupper i Danmark. Dette svarer til 5% af alle nyoprettede frie grundskoler i perioden 2008 – 2018. Spørgsmålet er, om lovændringerne står mål med det problem, der søges løst.

Bag enhver fri grundskole ligger et stort forarbejde, som kræver ihærdighed og engagement. Der er tale om forældregrupper, som brænder for en given sag og er villige til at ofre både energi, tid og økonomi på projektet. Nogle gange er initiativgrupperne motiveret af lukningen af en lokal kommuneskole, andre gange af et særligt pædagogisk/religiøst/ideologisk værdigrundlag eller dét at skabe et skoletilbud til en gruppe børn, der af den ene eller anden årsag er marginaliserede i grundskolen.

Med de nye godkendelsesprocedurer pålægger man disse forældregrupper at skulle udfylde og underskrive erklæringer, der understreger, at de er indforstået med allerede gældende lovgivning på området. En sådan manøvre kan vanskeligt tolkes anderledes end en generel skepsis overfor de initiativgrupper, der står bag friskoleoprettelser. Det mener vi grundlæggende er et uheldigt signal at sende. I bedste fald kan arbejdet med at formulere, hvordan skoleinitiativet vil leve op til frihed- og folkestyrekravet, bruges konstruktivt af initiativgruppen i det fremadrettede arbejde med at etablere en friskole eller privatskole.

Den nye godkendelsesprocedurer synes at have et markant fokus på især friskoleinitiativer, der bygger på et religiøst værdigrundlag. Det giver anledning til bekymring, hvis man fra politisk side følger et spor i retning af, at frie grundskoler, der er funderet på religiøse værdier, i særlig grad skal mistænkeliggøres. Friskoleloven skal kunne fungere på trods af skiftende politisk flertal, hvorfor det er afgørende vigtigt at udvise den fornødne respekt for den

tradition, som fri- og privatskoler er udtryk for. Denne tradition bygger netop på en grundlæggende respekt for mindretallet.

Dansk Friskoleforening anser det for særdeles problematisk, hvis skoleinitiativer alene på grund af religiøsitet skal udsættes for særlig mistillid. Det mener vi er et skridt i den forkerte retning for et demokrati som det danske.

Dansk Friskoleforening ønsker at stå fast på, at fri- og privatskoler bidrager positivt til de grundlæggende frihedsrettigheder, som det danske demokrati er grundlagt på. Vi har en solid tradition for at kunne håndtere mindretal i mangfoldige afskygninger. Det vil være et slag mod denne tradition, såfremt bestemte – religiøse – mindretal i fremtiden bliver negativt særbehandlet.

Til de enkelte bekendtgørelser og deres bilag har vi følgende bemærkninger:

Bekendtgørelse om godkendelse af frie grundskoler der ønsker statstilskud

Følgende bemærkninger gælder for såvel godkendelse af de frie grundskoler, der ønsker statstilskud, som frie grundskoler uden statstilskud.

Vedr. godkendelsesprocessen.

Når man vælger at indarbejde en proces, som omfatter alle skoleinitiativer med henblik på at ramme de meget få, må det være ambitionen at finde en middelev mellem processens formål, den værdi processen tilføjer, og de ressourcer og omkostninger processen har.

I Dansk Friskoleforening mener vi, at en kombination af en erklæring fra hvert enkelt medlem og en række spørgsmål, der skal besvares på vegne af initiativet kan være en passende måde at screene skoleinitiativet på. Hvis der er reel tvivl om det udfyldte, kan der indhentes yderligere oplysninger. I det foreliggende udkast er der dog tale om spørgsmål, som må anses for at være ganske vidtrækkende og i visse tilfælde kræve næsten profetiske evner.

Vedr. bilag 1 erklæring om frihed og folkestyrekravet og uafhængighedskravet.

Vi finder udformingen overskuelig, og vi læser erklæringen som en understregning af allerede gældende lov, herunder deorumkravet, som vi i øvrigt anser for at være et begreb, der kan føre til ganske vanskelige afgørelser, og som Dansk Friskoleforening derfor har særlig opmærksomhed på i forhold til fremtidige tilsynssager.

Vedr. bilag 2 spørgsmål til initiativkredsen

Dansk Friskoleforening ser en risiko i måden, hvorpå spørgsmålene er udformet. Nogle spørgsmål drejer sig om skolen/initiativgruppen som helhed, hvorimod andre kræver, at hele gruppen får indsigt i hver enkelt initiativtager og dennes gøren og laden i alle facetter af dennes liv.

Der synes at være en konflikt i, at det er en samlet initiativgruppe der skal svare på spørgsmål om den enkelte persons gøren og laden i dennes private og offentlige virke, og at gruppen synes at være ansvarlige herfor i fællesskab. Man bør overveje, om dette er proportionelt med formålet. Det er vanskeligt at gennemskue, hvad konsekvensen vil være, hvis det viser sig, at et medlem af initiativgruppen tidligere er blevet straffet for en gerning, der har været i strid med frihed- og folkestyrekravet, som personen har overstået sin straf for, og som denne nu tager afstand fra. Bør dette være genstand for offentliggørelse qua skoleinitiativets besvarelse af spørgsmål? Og hvorvidt bliver dette et benspænd for et skoleinitiativ, der i øvrigt overholder alle formalia?

Det er ligeledes uklart, hvilke konsekvenser det har, hvis en central person i et givent skoleinitiativ under studier, i sin ungdom eller på andre tidpunkter har ytret sig på en uhensigtsmæssig måde på eksempelvis sociale medier – herunder lukkede grupper - som de øvrige medlemmer ikke er/kan være vidende om. Hvornår mister noget sådant sin relevans ift. besvarelsen af disse spørgsmål? Er det mon tanken, at man skal holde sig ude af en initiativgruppe, fordi man risikerer at være en belastning for skolens godkendelse, selvom man måske er den bedst egnede og mest erfarne?

I forhold til spørgsmål, der vedrører, om *”kendte eller forventede fremtidige medlemmer af skolens ledelse, eller bestyrelse eller lærerstab offentligt har undsagt, eller på anden måde modarbejdet grundlæggende principper”* kræver dette nærmest en alvidende initiativkreds, som blandt andet skal have gennemført en grundig ansættelsesproces allerede før den 15. august året før skolen ønskes opstartet. Virkeligheden vil ofte være den, at ansættelse af personale og sammensætning af bestyrelse først sker i perioden efter den 15. august. Desuden vil initiativkredsen – selv efter en meget grundig proces – fortsat kunne risikere, at enkeltpersoner har en historik, som konflikter med frihed- og folkestyrekravet. Det er uklart, hvilke konsekvenser skoleinitiativet skal imødesee i disse tilfælde.

Spørgsmål 7 omhandler spørgsmålet om, hvorvidt der blandt medlemmerne af skolens initiativkreds, ledelse eller bestyrelse er kendte eller forventede fremtidige personer, som tidligere har været involveret i frie grundskoler, der har fået påbud – eller er lukket – som følge af misligholdelse af frihed- og folkestyrekravet.

Igen er der tale om et spørgsmål, der kræver en gennemgribende viden om alle involverede, og Dansk Friskoleforening mener, det er uhensigtsmæssigt, hvis et skoleinitiativ, der i øvrigt overholder alle krav, udsættes for mistænkeliggørelse på grund enkeltpersoners tidligere fejltagelser eller berøringsflader.

Vedr. afgørelser som styrelsen træffer efter friskolelovens § 7a og bekendtgørelsen, der ikke kan indbringes for undervisningsministeren

Der er mange forhold som styrelsen, med den tildelte kompetence til at træffe afgørelse om godkendelse af skoleinitiativer, skal tage stilling til. Der ligger et stort ansvar hos styrelsen for at sikre, at skoleinitiativet forstår eventuelle udfordringer ved deres godkendelsesproces og har mulighed for at rette op derpå og redegøre derfor.

Dansk Friskoleforening opfordrer til, at både processen og afgørelserne bliver så gennemsigtige som muligt i lyset af, at afgørelserne ikke kan indklages.

Behovet herfor understreges af, at en række af spørgsmålene direkte fokuserer på enkeltpersoners handlinger med reference til frihed og folkestyrekravet og uafhængighedskravet. Forståelsen er beskrevet i et bilag, men der er tale om så brede begreber, at det for en initiativkreds, der ikke nødvendigvis består af jurister – men netop af lægfolk, kan være svært at overskue, hvad der konkret er omfattet, og derfor må man forudse, at der kan være elementer, der overses i besvarelsene.

Vedr. godkendelsesprocessen

Det fremgår, at initiativkredsen skal indsende øvrigt materiale, som styrelsen måtte finde konkret relevant for vurderingen. Dansk Friskoleforening læser dette som en indikation på, at styrelsen har mulighed for og anvender muligheden for at få belyst uklarheder, uhensigtsmæssigheder og misforståelser, inden der træffes en endelig afgørelse om godkendelse.

Lovændringerne kræver fremadrettet, at initiativgrupperne indsender materiale til styrelsen, herunder referat af det stiftende møde for den nye skole. Det er uklart, hvad formalia for et sådant referat skal indeholde. Dansk Friskoleforening opfordrer til, at dette krav bliver forholdsvist lempeligt og tager hensyn til, hvor langt det pågældende skoleinitiativ er i processen.

Det er os uklart, hvornår initiativgruppen kan forvente at få et svar på den samlede vurdering af skoleinitiativet og initiativkredsen, og hvilke konsekvenser et negativt svar vil have, herunder dybden af det svar skoleinitiativet gives afhængigt af om det skyldes en enkelt person eller det samlede billede. Hvad vil der ske, hvis én af de 10 primære initiativtagere viser sig ikke at være værdig til godkendelse?

Dansk Friskoleforening savner generelt transparens i forhold til proceduren for godkendelse/ikke godkendelse, så skoleinitiativer får en indikation på, hvor lidt eller meget, der skal til for at et skoleinitiativ vurderes ikke at være værdigt. Vi mener, at manglen på transparens vil skabe et unødvendigt stort pres på initiativgrupperne, der vil være henvist til at skulle gisne om styrelsens praksis.

Dansk Friskoleforening foreslår, at der i respekt for initiativgrupperne, fastsættes en tidsfrist for styrelsens seneste tilbagemelding på godkendelsesproceduren i lighed med det faktum, at skoleinitiativerne også skal leve op til en række tidsfrister.

Jf. ovenstående er der i det foreliggende udkast en del uklarheder, skøn og spørgsmål, som formentlig først vil blive afklaret i praksis, men vi vil gerne opfordre til, at der i denne fase gøres en udstrakt indsats for gennemsigtigheden i godkendelsesprocessen. Det vil sende et signal til skoleinitiativerne om, hvor lidt eller hvor meget der vil være udslagsgivende for den endelige godkendelse. I lyset af den manglende ankemulighed er der hårdt brug for at finde en balance, der respekterer det arbejde, der står bag skoleinitiativerne.

Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om vedtægter for friskoler og private grundskoler

Dansk Friskoleforening bakker op om ændringerne i ovenstående bekendtgørelsesudkast, hvoraf det fremgår, at skolens formål samt efterlevelse af frihed- og folkestyrekravet skal fremgå af vedtægterne.

Vi deltager meget gerne i det videre arbejde og står til rådighed for yderligere.

Med venlig hilsen

På foreningens vegne

Peter Bendix Pedersen
Formand

Søren Stein Brinck
Sekretariatsleder